

SUURE OOPERI IHALUS

VÄIKSEVÕITU TEATRIMAJAS

Jaanus

GRAND OPÉRA KÜTKES

Giuseppe Verdi “Nabucco” (1842) esietendumise aegu oli kõigi ooperiheliloojate unelmlinn Pariis ja oodatuim töetellimus sealselt *Grand Opéralt*. Verdil tuli oodata kuni 1847. aastani, enne kui Pariisis talle tähelepanu pöörati, ent kindlasti tõusid ta silme ette prantsuse suure ooperi vägevad dekoratsioonid, uhked koorid, pillavalt luksuslikud kostüümid ja maalilised lavastused, kui ta kirjutas Milano *La Scala* jaoks “Nabuccot”. “Nabucco” ettevalmistamine Milanos kulges hoopis tagasihoidlikumates tingimustes: ooper pidi jõudma publiku ette 12 päevaga, lavakujundus kombineeriti olemasolevatest, teistes lavastustes kasutatavatest dekoratsioonidest — Itaalia ooperiteatri tavapärane praktika, millega Verdi ise alles edaspidi võitlema hakkas.

Tundub, et Estonia teatri “Nabucco” (dirigendid Paul Mägi ja Jüri Alperden, lavastaja Arne Mikk, kunstnik Eldor Renter, valguskunstnik Maldar-Mikk Kõusk) püüab täita nii Verdi kui ka tõlgendajate endi ihalust suure ooperi järele. Eldor Renteri stiilne ja võimas lavakujundus, mõjuvad ooperiefektid (näiteks Nabucco “sissesõit” templisse) ning säravad kostüümid teeksid au *grand opéra* retrolikele lavastustele ükskõik millises metropolis. Paraku jääb Estonia teatri lava nende tõepoolest kaunite “piltide” jaoks ahtaks, lavastaja käsutuses on üpris piiratud mänguruum. Vahest oleks pilkupüüdvate kostüümide taust võinud olla säästlikum?

Siiski ei teki mingit sisemist ega välist konflikti kujundus- ja lavastuslaadi vahel, vastupidi — üks näib tingivat teise. Arne Miku “Nabucco” on kontsertlik numbrioper ja sellisena maitsekalt välja peetud. Lavas-

taja näib pigem rõhutatav kui varjavad teose ülesehituse hakitust. Mõni stseen kipub küll vägisi muutuma ooperiparoodiaks: naljakate habemetega Jeruusalemma sõdalased laulavad kättemaksust ja viibutavad mõõku loiu kohusetundega, nii et vaataja taipab kohe, miks on Nabucco lahingutes nii edukas.

LAULJATE OOPER

Verdi “Nabucco” ja ka Arne Miku lavastuse keskpunkt on laulja. Tegelaste karakterid taanduvad kohustuslike aariatüüpide ees ja publik hindab esmajoonel vokaalset külge. Kõige ebakonventsionaalsem tegelane on Nabucco ise: muutuv, arenev, kontrastirohke. Nabucco läheneb Verdi hilisemate muusikadraamade kangelastele, ja just sellelt aluselt tõlgitseb Nabuccot Jassi Zahharov. Jõuline ja heitlik, ülbe ja alandlik Nabucco muutub veenvaks tervikkujuks, kelle puhul üksnes esimestes stseenides ootaks veel suuremat vokaalset kindlust ja veel täpsemat karakterit hääles. Suurepärased olid Nabucco ja Abigaille (Sigutë Stonytë) pinged ja draamatikaga täidetud stseenid III vaatuses. Stonytë endastmõistetav vokaaltehniline üleolek väga nõudlikust partiist, tema temperamentne ja elektriseeriv lavaisiksus tegid “Nabucco”-õhtust tõeliselt suure ooperiõhtu. Nii Stonytë kui ka Zahharovi puhul torkas silma, kui palju aitab rolli interpreteerimisele kaasa (mis sellest, et itaaliakeelse) teksti aktiivne, mõtestatud vahendamine.

Avara legaato ja kaunilt ühtlaste hääleregistritega laulis Nabucco tütre Fenena osa Pille Lill, meeldivalt kõlas Nadia Kuremi ja Pirjo Levandi (mõlemad Anna rollis) hääli. Mati Palm (ülempreester Zaccaria) näis olevat saanud lõpuks ometi taas ühe “oma” rolli Verdi-bassina. Ivo

Kuuse Ismaele näitas laulja head püsivormi, eriti veenis I vaatus. Vastutava pianisti Tarmo Eespere ja ta kolleegide Helin Kapteni, Ivo Juuli ja Riina Pikani töö väärib tunnustust.

Ülalpool kirjapandud read näivad ju päris rahustavatena; loeme heameelega oma armastatud solistide nimesid — aga kus on noorem, Lille ja Levandi põlvkond? Miks meil ei ole sopranit, kelle hääli ja vokaaltase sobiksid Abigaille'i partiid esitama? Ja, järgmist lõiku sisse juhatades, kuhu kaovad Estonia teatri koorilauljad?

KOORIOOPER?

Verdi ajal tegid “Nabucco” üleöö kuulsaks just koorid. Estonia teatri “Nabuccos” jäävad koorid kahjuks kahvatuks, eriti meeskoor I vaatuses. Kahtlemata peitub üks põhjusi ka halvas akustikas, ent mitte ainult. Vahest vajaks koor innustust mõne huvitava, põhjalikult “lahtilavastatud” kooriooperi näol?

ORKESTRIOOPER

Esietenduse lõpul tõusis ooperijoobumuses publik püsti, tänades esinejaid ilusate hetkede eest. Põhimõttekindel kriitik-lohemadu jäi kurvalt istuma: kui me ühe tubli ooperiõhtu puhul nii vaimustume, siis näitab see paraku ainult masendavat üldpilti.

Kõige rohkem võis rahule jääda dirigent Paul Mägi tööga ning — varsti tohiks vist öelda “ikka ja jälle” — orkestriga. Noore Verdi kohati üpris jõhkrakõllalisest partituurist oskas Paul Mägi esile manada pehmeid tämbreid ja nüansirikkaid üleminekuid, säilitades samas pinget krüviva rütmierksuse. On väga rõõmustav, et Mägi ei tõlgendanud “Nabuccot” agressiivselt, nagu sageli kombeks (näiteks Riccardo Muti *La Scalas*).

LUS *Jaanus* RIMAJAS

Kuuse Ismaele näitas laulja head püsivormi, eriti veenis I vaatus. Vasututava pianisti Tarmo Eespere ja ta kolleegide Helin Kapteni, Ivo Juuli ja Riina Pikani töö väärrib tunnustust.

Ülalpool kirjapandud read näivad ju päris rahustavatena; loeme heameelega oma armastatud solistide nimesid — aga kus on noorem, Lille ja Levandi põlvkond? Miks meil ei ole sopranit, kelle hääl ja vokaaltase sobiks Abigaille'i partiid esitama? Ja, järgmist lõiku sisse juhatades, kuhu kaovad Estonia teatri koorilauljad?

KOORIOOPER?

Verdi ajal tegid "Nabucco" üleöö kuulsaks just koorid. Estonia teatri "Nabuccos" jäävad koorid kahjuks kahvatuks, eriti meeskoor I vaatuses. Kahtlemata peitub üks põhjusi ka halvas akustikas, ent mitte ainult. Vahest vajaks koor innustust mõne huvitava, põhjalikult "lahtilavastatud" kooriooperi näol?

ORKESTRIOOPER

Esietenduse lõpul tõusis ooperijoomumuses publik püsti, tänades esinejaid ilusate hetkede eest. Põhimõttekindel kriitik-lohemadu jäi kurvalt istuma: kui me ühe tubli ooperiõhtu puhul nii vaimustume, siis näitab see paraku ainult masendavat üldpilti.

Kõige rohkem võis rahule jääda dirigent Paul Mägi tööga ning — varsti tohiks vist öelda "ikka ja jälle" — orkestriga. Noore Verdi kohati tüpripis jõhkrakõlalisesse partituurist oskas Paul Mägi esile manada pehmeid tämbreid ja nüanssirikkaid üleminekuid, säilitades samas pinget kruviva rütmierksuse. On väga rõõmustav, et Mägi ei tõlgendanud "Nabuccot" agressiivselt, nagu sageli kombeks (näiteks Riccardo Muti *La Scalas*).

Estonia "Nabucco" püüab täita ihalust suure ooperi järele.

Foto: Harri Rospu

Estonia orkester reageeris dirigendi taotlustele tähelepanelikult ja paindlikult, eriti kiidaksin tšellorühma kõla ja ansambli tundeid. Ivo Juuli mängitud soolo oli õhtu nõiduslikemaid hetki.

TULEVIK

Juba paar aastakümnet püütakse barokkoopereid lavastades nende kunagist lavastuslaadi osaliselt või täielikult rekonstrueerida. Ka Mozarti-aegsete ooperitega on nii tehtud. Vahest vaadelda ka estoonlyaste "Nabuccot" omalaadse rekonstruktsioonina 1840. aastatest või

retrolavastusena. "Nabucco" tõlgendus on igas mõttes ülimalt ooperlik, selle võiks panna ilusasse raami justkui teatraalse maali ja näidata ükskõik mis ajal. See on üks võimalus teha ooperiteatrit. Vaatajat valdab "ooperitunne" ja ilmselt vajab ta seda rohkem, kui teaks arvata. Ent kõige olulisem ja valulisem küsimus on, missugusest punktist või punktistest lähtub Estonia teatri edasine tee? Kas Baskini lavastatud "Figaro pulmast"? Kas Miku lavastatud "Nabuccost"? Või Kuninga lavastatud "Silvast"? Kas leidub alternatiive?

KRISTEL PAPP